

Beredskapen för kärnkraftsolyckor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet Riksrevisionens styrelses framställning angående beredskapen för kärnkraftsolyckor (2006/07:RRS26) jämte följdmotioner. Utskottet behandlar även fyra motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2007 som rör kärnkraftssäkerhet.

I framställningen från Riksrevisionens styrelse föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anför om att regeringen säkerställer att de myndigheter som har ett ansvar för beredskapen för kärnkraftsolyckor förbättrar sin beredskap att hantera *den akuta fasen* under en kärnkraftsolycka (punkt 1). Vidare att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anför om att regeringen säkerställer att de myndigheter som har ett ansvar för beredskapen för kärnkraftsolyckor förbättrar sin beredskap att hantera *de långsiktiga konsekvenserna* av en kärnkraftsolycka (punkt 2). Slutligen föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anför om att *regeringen återkommer till riksdagen med en redovisning* av vilka åtgärder som vidtagits för att åstadkomma en bättre beredskap vad gäller dels den akuta fasen under en kärnkraftsolycka, dels de långsiktiga konsekvenserna av en sådan olycka (punkt 3).

Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen måste vidta åtgärder vad gäller dels den akuta fasen under en kärnkraftsolycka, dels de långsiktiga konsekvenserna av en sådan olycka, dels redovisar för riksdagen vilka åtgärder som vidtagits och om några ytterligare åtgärder behövs från riksdagens sida.

Utskottet tillstyrker därmed delvis Riksrevisionens styrelses förslag i punkterna 1 och 2 samt motionerna 2007/08:Fö1 yrkande 1 och 2007/08:Fö2 samt tillstyrker punkten 3 i framställningen och motion 2007/08:Fö1 yrkande 2. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

I betänkandet finns två reservationer (v) och två särskilda yttranden (s och mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
Riksrevisionens iakttagelser och slutsatser	5
Framställningens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden	7
Riksrevisionens styrelses framställning angående beredskapen för kärnkraftsolyckor	7
Incidentrapportering	12
Säkerhetsföreskrifter och sekretess	13
Lokala säkerhetsnämnder	14
Skadeståndsskyldighet	15
Reservationer	16
1. Incidentrapportering, punkt 2 (v)	16
2. Lokala säkerhetsnämnder, punkt 4 (v)	16
Särskilda yttranden	18
1. Riksrevisionens styrelses framställning angående beredskapen för kärnkraftsolyckor, punkt 1 (s)	18
2. Lokala säkerhetsnämnder, punkt 4 (mp)	18
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	19
Framställningen	19
Följdmotionerna	19
Motion från allmänna motionstiden hösten 2007	20

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Riksrevisionens styrelses framställning angående beredskapen för kärnkraftsolyckor

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen måste vidta åtgärder vad gäller dels den akuta fasen under en kärnkraftsolycka, dels de långsiktiga konsekvenserna av en sådan olycka, dels redovisar för riksdagen vilka åtgärder som vidtagits och om några ytterligare åtgärder behövs från riksdagens sida. Därmed bifaller riksdagen framställning 2006/07:RRS26 punkt 3 och motion 2007/08:Fö1 yrkande 2 och bifaller delvis framställning 2006/07:RRS26 punkterna 1 och 2 samt motionerna 2007/08:Fö1 yrkande 1 och 2007/08:Fö2.

2. Incidentrapportering

Riksdagen avslår motion 2007/08:Fö1 yrkande 3.

Reservation 1 (v)

3. Säkerhetsföreskrifter och sekretess

Riksdagen avslår motion 2007/08:N378 yrkande 5.

4. Lokala säkerhetsnämnder

Riksdagen avslår motion 2007/08:N378 yrkandena 6 och 7.

Reservation 2 (v)

5. Skadeståndsskyldighet

Riksdagen avslår motion 2007/08:N378 yrkande 8.

Stockholm den 4 december 2007

På försvarsutskottets vägnar

Anders Karlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Karlsson (s), Rolf Gunnarsson (m), Karin Enström (m), Nils Oskar Nilsson (m), Michael Hagberg (s), Allan Widman (fp), Mats Berglind (s), Isabella Jernbeck (m), Åsa Lindestam (s), Else-Marie Lindgren (kd), Rolf K Nilsson (m), Inger Jarl Beck (s), Rosita Runegrund (kd), Peter Jeppsson (s), Eva Selin Lindgren (c), Alice Åström (v) och Lage Rahm (mp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Riksrevisionen har granskat om ansvariga myndigheter säkerställer en god beredskap för att hantera konsekvenser av olyckor i svenska kärnkraftverk. Utgångspunkten för granskningen är en kärnkraftsolycka som medför ett omfattande utsläpp av radioaktiva ämnen till det omgivande samhället. Riksrevisionen har inte bedömt sannolikheten för att en kärnkraftsolycka ska inträffa. Riksrevisionen har inte heller granskat det förebyggande arbetet för att förhindra olyckor.

Resultatet av granskningen har redovisats i rapporten *Beredskap för kärnkraftsolyckor* (RiR 2007:4). Rapporten publicerades i april 2007.

Riksrevisionens styrelse har funnit att slutsatserna av den granskning som redovisats i rapporten bör överlämnas till riksdagen i form av en framställning.

Bakgrund

Den svenska kärnkraften byggdes upp under 1970- och 80-talen. Sverige har för närvarande tio reaktorer för elproduktion i kommersiell drift, vilka står för ungefär hälften av Sveriges totala elproduktion. Folkomröstningen 1980 resulterade i att riksdagen beslutade att kärnkraften skulle avvecklas successivt och att den sista reaktorn ska ha tagits ur bruk 2010. Två reaktorer (Barsebäck 1 och 2) stängdes 1999 respektive 2005.

Riksrevisionen har granskat beredskapen för att hantera konsekvenserna av en olycka i något av de svenska kärnkraftverken av följande skäl:

- Om en olycka med ett stort utsläpp av radioaktiva ämnen skulle inträffa skulle det få stora konsekvenser för samhället.
- Beredskapen för kärnkraftsolyckor upprätthålls av ett stort antal aktörer på flera nivåer i samhället, vilket ställer stora krav på samverkan och samordning.
- Den statliga revisionen har inte tidigare granskat beredskapen vid en kärnkraftsolycka.

Den övergripande revisionsfrågan för granskningen var följande: Säkerställer ansvariga myndigheter en god beredskap för att hantera konsekvenser av olyckor i svenska kärnkraftverk?

För att få revisionsfrågan besvarad har Riksrevisionen undersökt frågor som rör mål och krav, förmåga, ansvar och samverkan samt uppföljning och tillsyn.

I granskningen särskiljs två delar i beredskapsarbetet. Den första delen avser *den akuta fasen under* en kärnkraftsolycka, alltså ledningsarbetet för att få till stånd en samlad lägesbild, mätning av stråldoser, förberedelse och genomförande av utrymning och förmedling av information till allmänheten. Den andra delen avser *det långsiktiga arbetet efter* en olycka med utsläpp av radioaktiva ämnen. I detta arbete ingår bl.a. sanering, mätning av stråldoser i livsmedel samt råd och rekommendationer till allmänhet och näringsidkare.

Granskningen omfattar de tre län där kärnkraftverk är i drift, dvs. Halland (Ringhals), Kalmar (Oskarshamn) och Uppsala (Forsmark) samt fyra departement och 18 myndigheter. Granskningen avser i huvudsak perioden 2004–2006.

Riksrevisionens iakttagelser och slutsatser

- Regeringens mål och krav är delvis otydliga.
- Kärnkraftsindustrins avgifter beslutas på ofullständiga underlag.
- Risk- och sårbarhetsanalyser används inte inom beredskapen för kärnkraftsolyckor.
- Myndigheternas insatser är inte tillräckligt effektiva.
- Inga väsentliga skillnader i förmåga mellan kärnkraftslänen.
- Det finns brister i myndigheternas samverkan.
- Räddningsverkets tillsyn är svag.
- Regeringen följer inte upp beredskapen för kärnkraftsolyckor.
- En oberoende och samlad bedömning av förmåga har aldrig gjorts.

Riksrevisionen bedömer, med hänvisning till vad som anförts ovan, att den operativa förmågan att hantera *de akuta insatserna* under en kärnkraftsolycka i huvudsak är god men har vissa brister. Den operativa förmågan att hantera *de långsiktiga konsekvenserna* efter en kärnkraftsolycka är däremot mycket bristfällig.

Riksrevisionen bedömer att de brister som framkommit i granskningen riskerar att leda till att konsekvenserna av en kärnkraftsolycka med ett radioaktivt utsläpp blir allvarigare än nödvändigt. I praktiken kan det innebära att fler människor utsätts för högre stråldoser och att spridningen av radioaktiva ämnen i livsmedel blir mer omfattande än de hade behövt bli. Jordbruket kan också drabbas hårt, och om radioaktivitet kommer ut i grundvattnet blir konsekvenserna än värre. Myndigheternas bristande planering och insatser på saneringsområdet kan medföra att viktiga beslut och åtgärder fördröjs, exempelvis vad gäller återställandet av mark och egen- dom i drabbade områden.

Framställningens huvudsakliga innehåll

Riksrevisionen gör i granskningen bedömningen att myndigheternas operativa förmåga att hantera de *akuta insatserna* under en kärnkraftsolycka i huvudsak är god men att den har vissa brister. Exempelvis är informationen mellan myndigheterna och Regeringskansliet inte optimal. Det förekommer vidare att myndigheter, däribland Regeringskansliet, inte deltar i de beredskapsövningar som hålls. Viss utrustning är inte effektiv och medför risk för felaktigheter i mätningar av strålning och i kommunikationen av mätresultat.

Riksrevisionen gör bedömningen att den operativa förmågan att hantera de *långsiktiga konsekvenserna* efter en kärnkraftsolycka är mycket bristfällig. Bland annat saknas beslutade saneringsplaner hos länsstyrelserna, trots att detta påtalats upprepade gånger av Statens räddningsverk. Vidare har det långsiktiga arbetet efter en kärnkraftsolycka inte omfattats av någon totalövning.

De brister som framkommit i granskningen innebär, enligt Riksrevisionens styrelsens bedömning, att konsekvenserna av en kärnkraftsolycka riskerar att bli allvarigare än nödvändigt. Styrelsen anser att beredskapen under och efter en kärnkraftsolycka behöver förbättras både vad gäller den akuta och den långsiktiga fasen. Styrelsen föreslår att riksdagen begär att regeringen säkerställer att de myndigheter som har ett ansvar för beredskapen för kärnkraftsolyckor förbättrar sin beredskap att hantera såväl den akuta fasen under en kärnkraftsolycka som de långsiktiga konsekvenserna efter en sådan olycka. Styrelsen föreslår också att riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder som vidtagits för att åstadkomma en förbättrad beredskap för kärnkraftsolyckor.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens styrelses framställning angående beredskapen för kärnkraftsolyckor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen måste vidta åtgärder vad gäller dels den akuta fasen under en kärnkraftsolycka, dels de långsiktiga konsekvenserna av en sådan olycka, dels redovisar för riksdagen vilka åtgärder som vidtagits och om några ytterligare åtgärder behövs från riksdagens sida. Därmed bifaller riksdagen Riksrevisionens styrelses framställning 2006/07:RRS26 punkt 3 och motion 2007/08:Fö1 yrkande 2 samt bifaller delvis framställningen punkterna 1 och 2 samt motionerna 2007/08:Fö1 yrkande 1 och 2007/08:Fö2.

Jämför särskilt yttrande 1 (s).

Beredskapen i den akuta fasen av en kärnkraftsolycka

Framställningen

Granskningen visar att det finns behov av förbättringar av beredskapen i den akuta fasen av en kärnkraftsolycka. Riksrevisionen framhåller att det finns brister i ansvaret för ledning, samordning och information i ett akut skede. Också svagheter i Statens räddningsverks tillsyn framkommer i granskningen.

Vidare har det framkommit att de utvärderingar av övningar som genomförts har brister och inte i tillräckligt hög grad bidragit till förbättringar i beredskapen. Exempelvis har brister i informationen mellan myndigheter och till allmänheten påvisats vid ett antal övningar utan att det har resulterat i någon utbildningsinsats. Särskilt anmärkningsvärt är att de brister som framkommit i informationssamverkan vid övningar av den akuta fasen av en kärnkraftsolycka inte har åtgärdats utan återkommit vid nästa övning.

Det förekommer att myndigheter, däribland Regeringskansliet, inte deltar i övningarna. Styrelsen anser att det förhållandet att Regeringskansliet sällan deltar är speciellt otillfredsställande eftersom Regeringskansliet kan komma att få en central roll när det gäller samordning av insatser vid en kärnkraftsolycka. Att inte alla övriga myndigheter med beredskapsuppgifter deltar i övningarna medför också en ökad risk för en sämre beredskapsförmåga i den akuta fasen av en kärnkraftsolycka.

Riksrevisionen har också visat att det finns vissa brister vad gäller tillgången till utrustning för mätning av radioaktivitet och för personsanering. Detta kan på ett påtagligt sätt försvåra arbetet med att begränsa effekterna av en kärnkraftsolycka. Det finns också oklarheter i finansieringen av beredskapen, något som påverkar såväl det akuta skedet som det långsiktiga arbetet med beredskapen för kärnkraftsolyckor.

Styrelsen anser att regeringen bör överväga åtgärder för att råda bot på de ovan anförda bristerna. Uppföljningen av övningar bör förbättras. En skyldighet för alla myndigheter, inklusive Regeringskansliet, att delta i övningar bör övervägas. Tillgången till utrustning bör ses över. Även finansieringen av beredskapen bör bli föremål för överväganden, och en översyn av Statens räddningsverks tillsyn övervägas. Sammanfattningsvis anser styrelsen att regeringen bör säkerställa att de myndigheter som har ett ansvar för beredskapen för kärnkraftsolyckor förbättrar sin beredskap att hantera den akuta fasen under en kärnkraftsolycka (*punkt 1*).

Beredskapen att hantera långsiktiga konsekvenser av en kärnkraftsolycka

Framställningen

Riksrevisionen har i sin granskning funnit att det finns brister vad gäller beredskapen att hantera långsiktiga konsekvenser av en eventuell kärnkraftsolycka. Mycket få övningar har genomförts vad gäller sanering och informationssamverkan, som är viktiga delar i det långsiktiga arbetet efter en olycka. Styrelsen noterar samtidigt att det enligt granskningsrapporten finns risk för en övertro på samhällets förmåga att klara en kärnkraftsolycka.

En av de långsiktiga konsekvenserna av en kärnkraftsolycka är att det uppstår ett behov av att sanera miljön. I granskningen framhålls den oklarhet som råder om när staten är skyldig att sanera efter en sådan olycka enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Det har också framkommit att den långsiktiga fasen efter en kärnkraftsolycka sällan har varit föremål för övning. Detta gäller både sanering av miljön och informationssamverkan i det långsiktiga skedet.

Granskningen visar också andra brister inom beredskapen att hantera långsiktiga konsekvenser av en kärnkraftsolycka, t.ex. avsaknad av saneringsplaner hos länsstyrelserna. Styrelsen finner det anmärkningsvärt att avsaknaden av saneringsplaner har påtalats sedan 1994 och att sådana planer vid granskningstillfället ännu inte hade beslutats av länsstyrelserna i de tre kärnkraftslänen Halland, Kalmar och Uppsala.

Styrelsen anser att beredskapen för att hantera långsiktiga konsekvenser av en kärnkraftsolycka behöver förbättras. En samlad dokumentation bör enligt styrelsens mening kunna leda till en realistisk bild av samhällets beredskap. Vidare bör den långsiktiga fasen bli föremål för beredskapsövningar i högre utsträckning. En skyldighet för alla myndigheter, inklusive Regeringskansliet, att delta i sådana övningar bör övervägas.

Styrelsen anser vidare att statens skyldighet att sanera efter en kärnkraftsolycka bör kunna preciseras ytterligare. En översyn av finansieringen av och tillsynen över beredskapen för kärnkraftsolyckor bör övervägas. Vidare anser styrelsen att regeringen bör säkerställa att de myndigheter som har ett ansvar för beredskapen för kärnkraftsolyckor förbättrar sin beredskap att hantera de långsiktiga konsekvenserna av en kärnkraftsolycka (*punkt 2*).

Återrapportering till riksdagen

Framställningen

Styrelsen anser att bristerna i myndigheternas beredskap vad gäller den akuta fasen av en kärnkraftsolycka och möjligheten att hantera långsiktiga konsekvenser av en sådan olycka, kräver att denna beredskap snarast förbättras. Styrelsen föreslår därför att regeringen återrapporterar till riksdagen vilka åtgärder som vidtagits i syfte att åstadkomma en förbättrad beredskap för kärnkraftsolyckor (*punkt 3*).

Följdmotioner

I *följdmotion 2007/08:Fö1 av Gunilla Wahlén m.fl. (v) yrkande 1* anfördes följande.

I Riksrevisionens rapport framkommer flera brister i svenska myndigheters operativa förmåga att hantera de akuta insatserna under en kärnkraftsolycka. Exempel som tas upp är brister i kommunikationen mellan myndigheterna och Regeringskansliet, brister i beredskapsövningar samt ineffektiv utrustning som medför risk för felaktigheter i mätningar av strålning. Motionärerna kräver att regeringen säkerställer att de myndigheter som har ett ansvar för beredskap att hantera den akuta fasen under en kärnkraftsolycka förbättrar sin beredskap. I rapporten görs även bedömningen att det finns stora brister i den operativa förmågan att hantera de långsiktiga konsekvenserna efter en kärnkraftsolycka. Riksrevisionen hänvisar bl.a. till länsstyrelsernas avsaknad av saneringsplaner och att det långsiktiga arbetet efter en kärnkraftsolycka inte omfattas av någon totalövning. Motionärerna kräver att regeringen säkerställer att de myndigheter som har ett ansvar för planering, övning och beredskap att hantera de långsiktiga konsekvenserna efter en kärnkraftsolycka förbättrar sin beredskap.

I samma motion *yrkande 2* anfördes att Riksrevisionen efter sin granskning gör den sammantagna bedömningen att konsekvenserna av en kärnkraftsolycka riskerar att bli allvarligare än nödvändigt. Myndigheternas bristande beredskap kan leda till att viktiga beslut och åtgärder fördröjs exempelvis när det gäller saneringsinsatser. För att undvika detta bör åtgärder vidtas. Med anledning av detta kräver motionärerna att regeringen återkommer till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder som vidtagits för att åstadkomma en förbättrad beredskap för kärnkraftsolyckor.

I *följdmotion 2007/08:Fö2 av Anders Karlsson m.fl. (s)* anfördes att motionärerna ställer sig bakom Riksrevisionens förslag på åtgärder. I motionen påtalas att förutom den allvarliga incidenten i Forsmarks kärnkraftverk 2006 har ytterligare brister uppdagats.

Fortfarande saknas det enligt motionärerna konkreta förslag och åtgärder för att komma till rätta med problemet. Socialdemokraterna har påpekat detta vid en rad tillfällen under året.

För att såväl omvärlden som våra egna medborgare ska kunna ges en möjlighet att återfå åtminstone en del av det sargade förtroendet för svensk kärnkraftsindustri har Socialdemokraterna tidigare föreslagit ett fem-punktsprogram. Motionärerna kompletterar i motionen detta program med de råd som Riksrevisionen gett i sin skrivelse till riksdagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att Riksrevisionens rapport och styrelsens framställning till riksdagen är ett viktigt bidrag till att stärka samhällets krisberedskap och därmed medborgarnas säkerhet. Granskningen har omfattat myndigheternas förmåga att hantera de kort- och långsiktiga konsekvenserna av en eventuell kärnkraftsolycka. Granskningen har således inte omfattat risken eller sannolikheten för att en olycka ska inträffa.

Riksrevisionen anser att det finns vissa brister i beredskapen att hantera den akuta fasen av en kärnkraftsolycka och att det finns behov av förbättringar. I framställningen redovisar man de viktigaste bristerna och föreslår en rad förbättringar som regeringen och myndigheterna bör vidta (punkt 1).

När det gäller den operativa förmågan att hantera de mer långsiktiga konsekvenserna är den enligt Riksrevisionen mycket bristfällig. Även på detta område lämnar framställningen förslag (punkt 2).

Sammantaget innebär bristerna enligt Riksrevisionen att konsekvenserna av en kärnkraftsolycka med radioaktivt utsläpp riskerar att bli allvarligare än nödvändigt.

Utskottet vill inledningsvis betona att det ser allvarligt på den kritik som Riksrevisionens styrelse framför i sin framställning.

Det finns enligt utskottets mening all anledning att nu ta fasta på den kritik som framförs. Riksdagen bör därför begära att regeringen och myndigheterna vidtar åtgärder för att förbättra beredskapen.

Utskottet har erfarit att det inom Regeringskansliet och vid berörda myndigheter redan har påbörjats ett visst arbete för att omhänderta de rekommendationer som Riksrevisionen lämnat i sin granskning av beredskapen för kärnkraftsolyckor. Regeringen (Miljödepartementet) har gett Statens strålskyddsinstitut (SSI) i uppdrag att, i samråd med Statens räddningsverk och berörda länsstyrelser, lämna underlag om de faktiska kostnader som Räddningsverket och länsstyrelserna har för sina beredskapsförberedelser

för kärnkraftsolyckor. Underlag med förslag till avgifter för 2008–2010 ska lämnas tillsammans med övriga underlag rörande avgifter för tillståndspliktig verksamhet (enligt regleringsbrevet för 2007).

Den planerade sammanläggningen av SSI och Statens kärnkraftinspektion torde enligt utskottets bedömning även kunna medföra samordningsvinster inom flera områden, däribland beredskapen för en kärnteknisk olycka.

Statens räddningsverk har tagit initiativ till ett inriktningsarbete som gäller beredskapen för kärnkraftsolyckor. Detta kommer att vara klart i januari 2008 och har namnet Beredskapen för nukleära och radiologiska nödsituationer inför 2015. I detta arbete behandlas frågor om alarmering, utrustning, saneringsförmåga, informationshantering, samverkan mellan operativa aktörer, utbildning och övning samt förmågan till akuta och långsiktiga insatser vid en olycka eller avsiktlig händelse. I arbetet ingår även att se över ansvar och roller för berörda aktörer vid en kärnkraftsolycka samt dagens lagstiftning och hur den efterlevs. Även en aktuell hot- och riskbild gällande kärnkraften och radiologiska ämnen ingår.

I utredningen Alltid Redo (SOU 2007:31) lämnas förslag om hur samhällets krisberedskap kan utvecklas och hur en ny myndighet för säkerhet och beredskap borde se ut samt förslag om utveckling av beredskapen för händelser med nukleära och radiologiska ämnen. Utskottet har erfårit att rapporten kommer att utgöra ett underlag för det pågående arbetet med propositionen om samhällets krisberedskap vid Forsvarsdepartementet som man avser att förelägga riksdagen i mars 2008.

Mot bakgrund av den redogörelse som lämnas i framställningen anser utskottet, i likhet med Riksrevisionen, att regeringen bör ta ytterligare initiativ till att *åtgärda bristerna* i beredskapen.

Det arbete som påbörjats av regeringen och vissa myndigheter är naturligtvis positivt men är enligt utskottets bedömning inte helt tillräckligt.

Motionärerna i yrkande 2007/08:Fö1 yrkande 1 och 2007/08:Fö2 ställer sig bakom framställningens yrkanden. Utskottet konstaterar att motionärernas syn på behovet av åtgärder inom området ligger i linje med framställningens. Utskottet är emellertid inte berett att i detalj ta ställning till de åtgärder som förordas i framställningen och i motionerna.

Utskottet delar Riksrevisionens förslag och motionärernas förslag i 2007/08:Fö1 yrkande 2 och 2007/08:Fö2 i denna del att regeringen bör *redovisa för riksdagen vilka åtgärder som vidtagits* för att förbättra beredskapen. En sådan redovisning bör lämnas senast under nästa riksmöte.

Sammantaget anser utskottet sålunda att regeringen måste vidta åtgärder vad gäller dels den akuta fasen under en kärnkraftsolycka, dels de långsiktiga konsekvenserna av en sådan olycka, dels redovisa för riksdagen vilka åtgärder som vidtagits och om några ytterligare åtgärder därefter behövs från riksdagens sida. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet tillstyrker därmed framställningen punkt 3 och 2007/08:Fö1 yrkande 2 och till styrker delvis framställningen punkterna 1 och 2 och motionerna 2007/08:Fö1 yrkande 1 och 2007/08:Fö2.

Incidentrapportering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om en årligen återkommande incidentrapportering.

Jämför reservation 1 (v).

Motion

I följdmotion 2007/08:Fö1 av Gunilla Wahlén m.fl. (v) yrkande 3 anføres att det på grund av flera allvarliga incidenter på svenska kärnkraftverk finns anledning att misstänka att det även finns brister i säkerheten på själva kärnkraftverken och bland de anställda. För att det ska vara möjligt att skapa regelverk för att upprätthålla säkerheten behövs det fullständig information om de incidenter som inträffar. Med anledning av detta kräver motionärerna att regeringen återkommer till riksdagen med en årligen återkommande incidentrapport från Sveriges samtliga kärnkraftverk.

Utskottets ställningstagande

I Statens kärnkraftinspektions (SKI) föreskrifter (SKIFS 2004:1) om säkerhet i kärntekniska anläggningar ställs det krav på att konstaterade eller misstänkta brister i en anläggnings barriärer eller djupförsvar utan dröjsmål ska utredas, klassificeras och rapporteras till SKI samt åtgärdas inom den tid som behövs med hänsyn till säkerheten. SKI följer upp dessa rapporteringar genom en egen bedömning av händelserna, gjorda utredningar och vidtagna åtgärder. I vissa fall gör SKI också en utredning på plats. Viktigare händelser som inträffat redovisas samlat i de rapporter rörande säkerhets- och strålskyddsläget vid de svenska kärnkraftverken som SKI årligen lämnar in till regeringen (s.k. RUS-rapporter) enligt särskilt uppdrag. Rapporterna publiceras även på SKI:s hemsida.

Utskottet vill framhålla att det i likhet med motionärerna ser mycket allvarligt på förekomsten av incidenter men anser att rapporteringsskyldigheten som i dag finns torde vara tillfyllest. Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Säkerhetsföreskrifter och sekretess

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om säkerhetsföreskrifter och sekretess.

Motion

I motion 2007/08:N378 av Kent Persson m.fl. (v) yrkande 5 anförs att påståendet att svensk kärnkraft är säkrast i världen är falskt. Antalet incidenter i svenska reaktorer är fler än i många andra länder. Inom svenska kärnkraftverk har under åren skett över 7 000 avvikelser från normal drift. Forsmarksreaktorn var nära en härdsmläta, när flera säkerhetssystem samtidigt bröt samman. Kärnkraftsproduktionen balanserar hela tiden på gränsen till en mycket allvarlig olycka. Det pågår utredningar om säkerheten bl.a. av IAEA som kan leda till att säkerhetskraven och säkerhetsorganisationen ses över. Men hemlighetsmakeriet rörande kärnkraftssäkerheten gagnar enligt motionärerna bara företagen, och allmänheten fräntas möjligheten att få kunskap om riskerna. Motionärerna anser att säkerhetsföreskrifterna ska gå att kontrollera och att sekretessen kring säkerhetskraven bryts.

Utskottets ställningstagande

Statens kärnkraftinspektion, SKI, har utfärdat föreskrifter (SKIFS 2004:2) om konstruktion och utförande av kärnkraftsreaktorer, vilka trädde i kraft den 1 januari 2005. Dessa föreskrifter baseras på drifterfarenheter och resultat av säkerhetsanalyser, resultat från forsknings- och utvecklingsprojekt samt utvecklingen av IAEA:s säkerhetsstandarder och de industristandarder som tillämpades vid uppförandet av anläggningarna. Syftet med föreskrifterna är att styra upp industrins moderniseringsprogram så att reaktorerna ska kunna motsvara moderna säkerhetskrav under lång tid framöver.

Tillståndshavarna fick inledningsvis tid till den 1 januari 2006 att redovisa preciserade reaktorspecifika åtgärdsprogram för att uppfylla föreskrifterna. Därefter har SKI prövat programmen och beslutat om åtgärdstider för varje enskild reaktor. Prioriteringarna är i huvudsak gjorda så att arbetet i anläggningarna ska följa en logisk arbetsprocess och att ingreppen i befintliga säkerhetsfunktioner görs på ett sådant sätt att säkerheten garanteras under hela arbetsperioden. SKI:s beslut om reaktorspecifika åtgärdsprogram är offentliga handlingar.

I SKI:s tillsyn ingår att följa upp de åtgärder som införs med anledning av föreskrifterna och besluten. Granskningsrapporter och andra rapporter som kommer fram genom denna tillsyn är också offentliga handlingar. Dessutom redogör SKI samlat för vidtagna säkerhetsförbättringar i de rap-

porter rörande säkerhets- och strålskyddsläget vid de svenska kärnkraftverken som SKI årligen redovisar till regeringen (s.k. RUS-rapporter) enligt särskilt uppdrag.

Utskottet anser inte att någon särskild åtgärd från riksdagens sida är nödvändig och avstyrker därför motionsyrkandet.

Lokala säkerhetsnämnder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om de lokala säkerhetsnämndernas sammansättning och möjligheten att granska deras ekonomiska redovisning.

Jämför reservation 2 (v) och särskilt yttrande 2 (mp).

Motion

I motion 2007/08:N378 av Kent Persson m.fl. (v) anføres att de av staten finansierade lokala säkerhetsnämnderna i kärnkraftskommunerna bl.a. har till uppgift att inhämta information om det säkerhets- och strålskyddsarbete som har utförts eller planeras vid en anläggning och ställa samman material för att informera allmänheten om detta arbete. På grund av sekretess och andra omständigheter sker detta inte i alla nämnder. Motionärerna anser att nämnderna måste ha representanter från alla partier med fullmäktigeplats inom kommunen (*yrkande 6*).

Det vore enligt motionärerna bra om Riksrevisionen kunde göra en utvärdering av verksamheten och vid behov ge förslag på åtgärder. Det är också önskvärt att nämndernas ekonomiska redovisning granskas av revisorer, vilket inte är fallet i dag (*yrkande 7*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har erfarit att de lokala säkerhetsnämnderna enligt förordningen (1988:810) med instruktion för lokala säkerhetsnämnder vid kärntekniska anläggningar är befriade från kravet på årsredovisning. I stället ska nämnderna årligen till regeringen lämna in en berättelse över verksamheten, vilket inte påverkar Riksrevisionens möjlighet att granska verksamheten.

Utskottet har vidare erfarit att det i flertalet lokala säkerhetsnämnder ingår representanter proportionellt från olika partier, varför motionärernas yrkande torde vara tillgodosett. Utskottet avstyrker således yrkandena 6 och 7.

Skadeståndsskyldighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår, i avvaktan på en kommande proposition, motionsyrkandet om förändrad skadeståndsskyldighet.

Motion

I motion 2007/08:N378 av Kent Persson m.fl. (v) anförs att kärnkraftsolyckor kan få oerhörda konsekvenser om och när de inträffar. Även om staten inte direkt äger kärnkraften har staten påtagit sig ansvaret vid större olyckor. Motionärerna anser att det inte är statens uppgift att på detta sätt subventionera kärnkraftsproduktionens olyckskostnader. Därför bör skadeståndsskyldigheten uppgå till ett betydligt högre belopp för ägarna än ca 6,5 miljarder kronor. Motionärerna vill att skadeståndsskyldigheten vid en kärnkraftsolycka höjs till 100 miljarder kronor så att ägarna tar sitt fulla ansvar (yrkande 8).

Utskottets ställningstagande

Den svenska lagstiftningen bygger på de skyldigheter som följer av den s.k. Pariskonventionen, även om ansvaret för både anläggningsinnehavare och staten går längre än vad som i dag krävs enligt konventionen.

Utskottet har erfarit att Atomansvarsutredningen i sitt slutbetänkande (SOU 2006:43 Översyn av atomansvaret) har lämnat förslag till hur de ändringar i Pariskonventionen som antogs 2004 ska införas i svensk lag. Ändringarna innebär bl.a. att ansvarsnivåerna vid en radiologisk olycka höjs och att det blir möjligt att införa ett obegränsat ansvar för anläggningsinnehavaren. I Miljödepartementet pågår för närvarande arbete med utredningens förslag, bl.a. när det gäller att utforma en finansiell lösning för den garanterade ansvarsnivå som ska gälla för anläggningsinnehavaren. En lagrådsremiss planeras under våren 2008. Utskottet förutsätter att skadeståndsansvaret kommer att höjas. Riksdagen kommer således att i samband med det kommande lagförslaget kunna ta ställning till om statens och anläggningsinnehavarnas skadeståndsansvar bedöms tillräckligt och avstyrker i avvaktan på kommande lagförslag yrkande 8.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Incidentrapportering, punkt 2 (v)

av Alice Åström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Fö1 yrkande 3.

Ställningstagande

På grund av flera allvarliga incidenter på svenska kärnkraftverk finns anledning att misstänka att det även finns brister i säkerheten på själva kärnkraftverken och bland de anställda. För att det ska vara möjligt att skapa ett regelverk för att upprätthålla säkerheten, behövs det fullständig information om de incidenter som inträffar. Med anledning av detta kräver jag att regeringen återkommer till riksdagen med en årligen återkommande incidentrapport från Sveriges samtliga kärnkraftverk. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. Lokala säkerhetsnämnder, punkt 4 (v)

av Alice Åström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:N378 yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

De av staten finansierade lokala säkerhetsnämnderna i kärnkraftskommunerna har bl.a. till uppgift att inhämta information om det säkerhets- och strålskyddsarbete som har utförts, eller planeras, vid en anläggning och ställa samman material för att informera allmänheten om detta arbete. På grund av sekretess och andra omständigheter sker detta inte i alla näm-

der. Jag anser att nämnderna måste ha representanter från alla partier med fullmäktigeplats inom kommunen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det vore bra om Riksrevisionen kunde göra en utvärdering av verksamheten och vid behov ge förslag på åtgärder. Det är också önskvärt att nämndernas ekonomiska redovisning granskas av revisorer, vilket inte är fallet idag. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Riksrevisionens styrelses framställning angående beredskapen för kärnkraftsolyckor, punkt 1 (s)

Anders Karlsson (s), Michael Hagberg (s), Mats Berglind (s), Åsa Lindestam (s), Inger Jarl Beck (s) och Peter Jeppsson (s) anför:

Riksrevisionen har genomfört en mycket viktig granskning av Sveriges beredskap för kärnkraftsolyckor. Det har framkommit en rad brister och Riksrevisionen lämnar flera förslag på åtgärder. Socialdemokraterna ställer sig bakom Riksrevisionens åtgärdsplaner och finner det motsägelsefullt att utskottet konstaterar att ”utskottet är emellertid inte berett att i detalj ta ställning till de åtgärder som förordas i framställningen och i motionerna” samtidigt som man säger att ”det arbete som påbörjats av regeringen och vissa myndigheter är naturligtvis positivt men är enligt utskottets bedömning inte helt tillräckligt”. Vissa av Riksrevisionens förslag har bemötts och besvarats i betänkandet men det är oklart vad i motionen som utskottet ställer sig bakom.

Vi socialdemokrater vill att regeringen i sin redovisning till riksdagen särskilt redovisar resultatet av de förslag på åtgärder som Riksrevisionen sammanställt. Vi vill att regeringen tar sitt ansvar i dessa frågor och vi nöjer oss inte med att frågan löses via myndigheternas egna initiativ till inriktningsarbete, vilket i sig är hedervärt.

2. Lokala säkerhetsnämnder, punkt 4 (mp)

Lage Rahm (mp) anför:

Allvarlig kritik har riktats mot de statligt finansierade säkerhetsnämnderna i kärnkraftskommunerna. Det ifrågasätts på goda grunder ifall nämnderna sköter sina åtaganden och använder sina medel på avsett sätt. Enligt uppgift har pengarna i något fall använts till resor som snarast utgör semesterresor.

Det visar sig också att nämnderna inte har skyldighet att ta fram årsredovisningar samt att varken regeringen eller Riksrevisionen anser sig ha ansvar att granska eller revidera nämndernas verksamheter. För att rätta till detta och få eventuella missförhållanden belysta behövs en ändring av förordningen (1988:810) med instruktion för de lokala säkerhetsnämnderna. Detta kan göras genom ett regeringsbeslut. Jag anser att regeringen bör fatta ett sådant beslut snarast. De lokala säkerhetsnämnderna årsredovisningar bör självklart vara offentliga.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Framställningen

Framställning 2006/07:RRS26 Riksrevisionens styrelses framställning angående beredskapen för kärnkraftsolyckor:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anför om att regeringen säkerställer att de myndigheter som har ett ansvar för beredskapen för kärnkraftsolyckor förbättrar sin beredskap att hantera den akuta fasen under en kärnkraftsolycka.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anför om att regeringen säkerställer att de myndigheter som har ett ansvar för beredskapen för kärnkraftsolyckor förbättrar sin beredskap att hantera de långsiktiga konsekvenserna av en kärnkraftsolycka.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anför om att regeringen återkommer till riksdagen med redovisning av vilka åtgärder som vidtagits för att åstadkomma en bättre beredskap vad gäller dels den akuta fasen under en kärnkraftsolycka, dels de långsiktiga konsekvenserna av en sådan olycka.

Följdmotionerna

2007/08:Fö1 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen säkerställer att de myndigheter som har ett ansvar för planering, övning och beredskap för kärnkraftsolyckor förbättrar sin beredskap att hantera såväl den akuta fasen som de långsiktiga konsekvenserna av en kärnkraftsolycka.
2. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med en redovisning av åtgärder som vidtagits för att åstadkomma en bättre beredskap vad gäller dels den akuta fasen under en kärnkraftsolycka, dels de långsiktiga konsekvenserna av en sådan olycka.
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med en årligen återkommande incidentrapport från Sveriges samtliga kärnkraftverk.

2007/08:Fö2 av Anders Karlsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ställa sig bakom Riksrevisionens förslag på åtgärder för att förbättra Sveriges beredskap för kärnkraftsolyckor.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:N378 av Kent Persson m.fl. (v):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att säkerhetsföreskrifterna ska gå att kontrollera och att sekretessen kring säkerhetskraven bör hävas.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de lokala säkerhetsnämnderna måste ha representanter från alla partier med fullmäktigeplats inom kommunen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de lokala säkerhetsnämnderna ska ha revisorer som granskar den ekonomiska verksamheten.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skadeståndsskyldigheten vid en kärnkraftsolycka ska höjas till 100 miljarder kronor.